

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

(назва інституту/факультету)

Кафедра сучасної української мови

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Сучасна українська мова: фонетика, лексикологія

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (румунська мова та література)»

(назва програми)

Спеціальність 014 Середня освіта

(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

філологічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: кандидат філологічних наук, доцент Максим'юк Оксана Василівна

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Назва дисципліни	Сучасна українська мова: фонетика, лексикологія
Викладач	кандидат філологічних наук, доцент Максим'юк Оксана Василівна
Контактний тел.	0505589157
E-mail:	o.maksymiuk@chnu.edu.ua
Консультації	Понеділок з 14.30. до 15.30. Обговорення основних аспектів щодо підготовки лекційних, практичних занять із мовознавчих дисциплін.

1. Анотація дисципліни: Курс “Сучасна українська літературна мова (фонетика та лексикологія)” призначений для студентів спеціальності «румунська мова і література» першого року навчання. Як частина обов'язкової програми цей курс дає студентові знання фонетичної та лексичної систем сучасної української літературної мови, основи розвитку звукової системи; готує до вивчення курсів української морфеміки та словотвору, української морфології та синтаксису; вчить аналізувати явища, процеси і закономірності розвитку фонетичного та лексичного рівнів сучасної української мови, усвідомлювати їхню суть. Завдання курсу “Сучасна українська літературна мова (фонетика та лексикологія)” – показати особливі риси української мови на фонетичному та лексичному рівнях, розкрити природу різноманітних фонетичних процесів і їх відображення в орфоепічних та орфографічних нормах літературної мови, розкрити специфіку на лексичному та фразеологічному рівнях у порівнянні з такими ж особливостями румунської мови. Курс також передбачає вивчення мовознавчих дисциплін, які базуються на теорії звукового ладу мови, фразеології та лексикографії.

2. Інформація про курс: курс забезпечує всебічне розуміння явищ фонетики та лексикології на сучасному рівні розвитку, принцип історизму при викладанні рідної мови, готує студента-філолога до подальшого свідомого засвоєння курсу “Сучасної української мови”. Курс з фонетики та лексикології є важливим для формування кваліфікованого фахівця, який не тільки ґрунтовно знає особливості української фонетичної та лексичної систем, але й уміє реалізувати ці знання на практиці, мовлення якого відповідає орфоепічним нормам української літературної мови. Важливим завданням курсу сучасна українська літературна мова (фонетика та лексикологія) є виявлення національної специфіки української мови, розкриття тих внутрішніх законів, які зумовили розвиток фонетичної та лексичної систем до її сучасного стану. Цей курс дає змогу студентові успішно засвоювати курси з української морфонології, морфеміки та словотвору, морфології та синтаксису. Традиційна назва дисципліни – “Сучасна українська літературна мова (фонетика та лексикологія)” – є дещо умовною, оскільки курс охоплює не тільки фонетику і лексикологію, а й фонологію, орфоепію, основи акцентології, графіки та орфографії, фразеології та лексикографії.

3. Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів з українською фонетикою та лексикологією як наукою, з'ясувати предмет, завдання, значення і систему термінів цієї науки, розкрити особливі риси української мови на фонетичному та лексичному рівнях, допомогти студентові засвоїти систему звукових та лексичних одиниць сучасної української літературної мови, навчити їх виявляти типи звукових змін у мовленнєвому потоці та з'ясовувати способи і засоби передавання звукового мовлення на письмі, з'ясувати взаємодію між окремими структурними мовними явищами, зрозуміти загально внутрішні й часткові закони мови, а також формувати у студентів-філологів систематизовані наукові знання про традиційні й нові підходи щодо класифікації та кваліфікації різних лексичних явищ, ознайомити з лексико-фразеологічною системою сучасної української мови.

4. Результати навчання:

У результаті вивчення курсу студент повинен оволодіти такими **компетентностями**:

соціально-особистісні компетентності:

- усвідомлення необхідності навчання та самовдосконалення протягом життя;
- креативність у професійній та науковій діяльності;
- здатність до системного, критичного мислення;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вчитися й опановувати нові знання;

інструментальні компетентності:

- здатність до усної та письмової комунікації українською мовою;
- навички дослідницької діяльності у філології,
- навички роботи з комп'ютерною технікою;

загальнонаукові компетентності:

- базові уявлення про основи філософії, що сприяють розвитку загальної культури, соціалізації особистості, розумінню причинно-наслідкових зв'язків розвитку мови й суспільства, орієнтують на морально-етичні цінності, розширюють знання про вітчизняну історію, мову та культуру, а також уміння використовувати ці знання в професійній діяльності;
- базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій, навички використання програмних засобів і роботи в комп'ютерних мережах;
- уміння використовувати інтернет-ресурси; базові уявлення про основи наукової діяльності та її організацію

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- аспекти і методи вивчення мовних звуків;
- артикуляційні та акустичні властивості звуків сучасної української літературної мови та основи їх класифікації: системи голосних і приголосних фонем сучасної української літературної мови та їх звукові вияви;
- проблеми класифікації фонем і основні підходи українських фонологів до їх вирішення;
- основи транскрибування;
- звукові зміни сучасної української літературної мови (асиміляція, акомодация, дисиміляція, спрощення, чергування) і провідні тенденції їхнього розвитку; • основи українського складоподілу;
- основи української акцентології;
- орфоепічні норми сучасної української літературної мови і типові відхилення від них;
- основи теорії письма (співвідношення між буквами і фонемами, система орфограм, принципи правопису в сучасній українській літературній мові, сучасні правописні проблеми);
- визначення понять *лексикологія, слово, лексичне значення слова*;
- структуру лексичного значення;
- типи лексичних значень та лексико-семантичних відношень між словами;
- стильові, часові, територіальні та соціальні особливості функціонування лексичних одиниць;
- визначення понять *фразеологія, фразеологізм*. Принципи поділу фразеологізмів;
- особливості та структуру словників різних типів.

вміти:

- давати повну характеристику головним виявам голосних і приголосних фонем;
- виявляти умови і причини появи комбінаторних, позиційних та факультативних виявів фонем;
- характеризувати різновиди звукових змін, з'ясовувати причини їх виникнення і тенденції розвитку;
- записувати слова і тексти спрощеною і повною фонетичною транскрипціями;
- аналізувати сегментні одиниці вищого від звуку рівня (склади, фонетичні слова, такти, фрази), а також суперсегментні одиниці сучасної української літературної мови і виявляти їх національну специфіку;
- виявляти типові відхилення від орфоепічних норм і застосовувати різноманітні засоби їх подолання;
- використовувати основи теорії письма для поліпшення культури писемного мовлення;
- аналізувати слово як найменшу самостійну одиницю мови. Його здатність вступати в різні семантичні зв'язки з іншими лексичними одиницями та функціонувати в різних мовних стилях і виявах мови (усному й писемному);
- визначати прямі переносні значення слів, типи переносних значень, зв'язані лексичні значення;

- встановлювати однозначні й багатозначні слова;
- виявляти лексичні одиниці активного у пасивного вжитку;
- працювати з лексикографічними джерелами.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <i>Сучасна українська мова: фонетика, лексикологія</i>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3,5	105	4	30	30			37	8	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять						
ЗМ 1	<i>Загальні питання фонетики. Сегментна та надсегментна фонетика</i>					
Тема 1. Загальні питання фонетики сучасної української мови.	6	2	2			2
Тема 2. Сегментна фонетика. Аспекти вивчення мовних звуків: артикуляційно-акустичний аспект; анатомо-фізіологічні передумови творення мовних звуків; артикуляційно-акустичні умови творення голосних та приголосних звуків та їх класифікація.	6	2	2			2
Тема 3. Власне лінгвістичний аспект вивчення звукових одиниць. Фонологія. Основні поняття. Фонологічна інтерпретація змін звуків у мовному потоці: модифікації та чергування фонем.	9	2	2		1	4
Тема 4. Одиниці і засоби надсегментної фонетики: склад, наголос, інтонація.	6	2	2			2
Разом за ЗМ 1	27	8	8		1	10
ЗМ 2						
Теми лекційних занять	<i>Орфоепія. Орфографія</i>					
Тема 1. Поняття „орфоепія”. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови. Особливості вимови іншомовних слів. Типи орфоепічних помилок і шляхи їх подолання	7	2	2		1	2

Тема 2. Графіка. Графема як основна одиниця графіки. Співвідношення між буквами і фонемами. Український алфавіт. Орфографія як наука. Основні поняття орфографії. Принципи українського правопису: фонетичний, фонематичний (морфологічний), традиційний, смисловий. Транскрипція і транслітерація. Зміни в українському правописі 2019 року: було – стало.	8	2	2		1	3
Разом за ЗМ 2	15	4	4		2	5
ЗМ 3	<i>Лексикологія сучасної української мови</i>					
Тема 1. Теоретико-практичні аспекти дослідження слова та його значення. Проблеми типології лексичних значень.	6	2	2			2
Тема 2. Однозначні і багатозначні слова. Лексична полісемія. Типи лексичної полісемії.	6	2	2			2
Тема 3. Омонімія. Класифікація і функції омонімів. Явище паронімії в сучасній українській мові.	6	2	2			2
Тема 4. Синонімія. Місце синонімів у лексико-семантичній системі. Класифікація синонімів. Лексична конверсія. Типи конверсивів та їх функції	8	2	2			4
Тема 5. Антонімія. Антоніми, їхні типи й роль у лексико-семантичній системі.	6	2	2			2
Разом за ЗМ 3	32	10	10			12
ЗМ 4	<i>Характеристика лексичного складу української мови та його лексикографічного закріплення</i>					
Тема 1. Стилiстична диференціяція словникового складу української мови.	7	2	2		1	2
Тема 2. Лексика української мови з погляду активного і пасивного вживання та походження.	10	2	2		2	4
Тема 3. Фразеологія сучасної української мови.	7	2	2		1	2
Тема 4. Лексикографія сучасної української мови. Перспективи української лексикографії.	7	2	2		1	2
Разом за ЗМ 4	31	8	8		5	10
Усього годин		30	30		8	37

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Зв'язок фонетики з іншими лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами.

2	Звукова реалізація голосних і приголосних фонем української мови (алофони голосних фонем, алофони приголосних фонем; комбінаторні модифікації голосних фонем).
3	Чергування голосних [у] та [і] з приголосними [в] та [й].
4	Спрощення у групах приголосних.
5	Порівняльна характеристика фонетичного складоподілу з орфографічним.
6	Особливості наголошування слів в сучасній українській мові.
7	Особливості вимови голосних і приголосних фонем української мови.
8	Орфографія. Написання апострофа. Написання м'якого знака. Подвоєння і подовження приголосних в українській мові. Зміни приголосних при їх збігу. Написання слів іншомовного походження.
9	Типи метафоричних та метонімічних перенесень.
10	Джерела формування лексичної синонімії української мови. Перифрази, евфемізми, табу – як джерело збагачення лексичних синонімів.
11	Антоніми, пароніми. Стилістичні особливості їх уживання.
12	Неологізми. Шляхи їх появи.
13	Лексичні запозичення (запозичення зі слов'янських мов, запозичення з неслов'янських мов).
14	Фразеологізми і мовні кліше, мовні штампи. Особливості їх перекладу.. Прислів'я, приказки, крилаті вислови.
15	Загальна характеристика фразеологічних словників.
16	Словникова стаття. Характеристика словникових статей. Характеристика тлумачних, перекладних, орфоепічних, орфографічних, етимологічних, фразеологічних, термінологічних словників.
17	Значення енциклопедичних і лінгвістичних словників у творчій праці перекладача.
18	Опрацювання (конспект) вступних статей до «Словника української мови» в 11-ти томах, «Словника синонімів української мови» в 2-ох томах, «Короткого словника жаргонної лексики» Л. Ставицької, словника-довідника «Складні випадки наголошення» С. Головащука та інших (за вибором студента).

5.4. Зміст завдань для індивідуальної роботи

№	Назва теми
1	Підготуйте порівняльний аналіз тлумачення понять фонетика і фонологія за різними науковими джерелами. Для роботи використовуйте додаткову літературу, запропоновану до цієї теми.
2	Підготуйте реферат на тему «Становлення літери г на позначення проривного задньоязикового звуку в українській правописній системі». За основу використовуйте праці В. Німчука, Я. Славутича та І. Фаріон, включені до списку додаткової літератури.
3	Підготуйте реферат на тему «Проблеми орфоепії в працях О. Павловського, Я. Головацького, О. Потебні, П. Житецького, А. Кримського, О. Синявського».
4	Підготуйте доповідь на тему «Феномен суржика і процеси змішування мов».
5	Підготуйте реферат на тему «Українські діалекти за межами України: русинська мова, західнополіська (ятвяська) мікрмова, кубанська балачка та ін.»

6	Підготуйте доповідь на тему «Українська фразеологія з погляду її походження (старогрецькі, романські, біблійські, авторські фразеологізми)».
7	Укладіть корпус термінологічних словників української мови.
8	Підготуйте реферат: «Періодизація розвитку української лексикографії: староукраїнська, середньоукраїнська, нова українська».

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю :

Поточний контроль здійснюють на заняттях через:

- виконання практичних завдань на модульних контрольних робіт;
- індивідуальну та групову (в парах і групах) роботу;
- фронтальне усне опитування, перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
- бліц-опитування;
- письмові самостійні роботи (реферати, есе, доповіді тощо);
- практичні, індивідуальні та самостійні завдання;
- розв'язання проблемних і творчих завдань;
- взаємоконтроль студентів у парах і групах; самоконтроль;
- тестові завдання;
- оцінювання домашніх завдань;
- діагностика результатів самостійної роботи;
- проведення модульних контрольних робіт.

Вид семестрового контролю: модульні контрольні роботи, *іспит*.

Засоби оцінювання

- Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль).
- Тематичне оцінювання (модульні контрольні роботи).
- Підсумкове оцінювання (іспит).

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів з курсу здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (заліку).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмовий матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, умінь самостійно опрацьовувати матеріал, складання конспекту позакласної роботи, створення презентації, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни.

При комплексній оцінці успішності викладач визначає види робіт і критерії оцінювання з урахуванням особливостей навчальної дисципліни, обсягу годин, відведених навчальним планом, контингенту студентів.

Критерії оцінювання:

1. При усних відповідях:
  - повнота розкриття питання;
  - логіка викладення, культура мовлення;
  - упевненість, аргументованість та емоційність;

- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

2. При виконанні письмових завдань:

- мовна грамотність — повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення документа та письмової роботи;
- підготовка матеріалу (презентації) за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівні досягнень студентів

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням рекомендуємо застосовувати такі рівні досягнень студентів.

Високий рівень. Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних і колективних завдань, самостійної роботи.

Достатній рівень. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань і вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Задовільний рівень. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Низький рівень. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Незадовільний рівень. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Оцінювання знань студентів

Оцінювання виконання студентами окремих елементів тем проводиться: на практичних (практичні роботи, вправи), контрольних роботах за окремими темами, тестування, виступи, презентації); самостійних роботах (лінгвістичний словник, папка із редактованими документами); на консультаціях (захист індивідуальних завдань (презентацій, рефератів, перевірка виконання практичних робіт(вправ); під час перевірки домашніх завдань;

Для консультування студентів із виконання індивідуальних і домашніх завдань, контрольних робіт, їх підготовки до поточного оцінювання знань (відповідно до розкладів занять та консультацій викладача) передбачаються індивідуальні та групові консультації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5. Рекомендована література

Основні джерела:

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Київ, 2011.
2. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Київ, 2006. С. 7-194.
3. Демська О. Вступ до лексикографії. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010.
4. Демська-Кульчицька О. Фразеологія. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.
5. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. І, вид. 4-е. Київ, 1972.
6. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. Харків, 1977.
7. Кульбабська О. В., Пацаранюк Ю. М. Орфоепія сучасної української мови. Модульний курс: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Чернівці. : Рута, 2007.
8. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова: збірник вправ. Навчальний посібник. Київ, 1995.
9. Практичні завдання з фонетики та фонології сучасної української літературної мови для студентів філологічного факультету. Уклад Володимир Пілецький. Львів, 2001.
10. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ, 1973.
11. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. К, 1969.
12. Сучасна українська літературна мова. За ред. М. Я. Плющ. К.: 2003. С.17-115.
13. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія / За ред. І. К. Білодіда. Київ, 1973.
14. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. 2-ге вид. Київ, 1997.
15. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. 3-є вид. Київ, 2001.
16. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ, 2013.
17. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. 3-є вид. Київ, 2005.
18. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Завдання і вправи. Київ, 1995.
19. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Завдання і вправи. Київ, 1995.
20. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. К., 1981.
21. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. Київ, 2000, 2004, 2007.
22. Українська мова: Практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. Київ, 2000.
23. Фонетика сучасної української мови: Контрольні завдання для студентів заочної форми навчання. Укл.: Бузинська В. Є., Агафонова А. М., Максим'юк О. В. Чернівці. : Рута, 2001.
24. Ющук І. П. Українська мова. Київ, 2005.

Додаткові джерела:

1. Авксентьєва Л. Г., Калашник В. С., Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови. Ужгород, 1977.
2. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / Заг. ред. О. Сербенської. Львів, 1994.
3. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. Київ, 1991 (та ін. видання).

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел (уклад. та голов. ред.). Київ, 2005.
5. Волощак М. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання. За матеріалами ЗМІ. Київ, 2000.
6. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985.
7. Головащук С. І. Перекладні словники і принципи їх укладання: На лексичному матеріалі російської та української мов. Київ, 1976.
8. Головащук С. Складні випадки наголошення. Київ, 1995.
9. Головащук С.І. Словник-довідник з правопису та слововживання / За ред. В. М. Русанівського. Київ, 1989.
10. Горбач О. Арго в Україні. Львів, 2006.
11. Горецький П. Й. Історія української лексикографії. Київ, 1963.
12. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ, 1986.
13. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. Львів, 1996.
14. Демська О. М., Кульчинський І. М. Словник омонімів української мови. Львів, 1996.
15. Демський М. Т. Фраземна паронімія. *УМЛШ*. 1988. № 1.
16. Друм Т. Сленг: погляд зсередини. *Дивослово*. 1998. № 12.
17. Івченко А. Українська народна фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. Харків, 1997.
18. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів, 2000.
19. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне «я». Київ, 2002.
20. Караванський С. Секрети української мови. Київ, 1994.
21. Ключковський Б. Г. Методичні вказівки і практичні завдання з фонетики і фонології сучасної української мови для студентів І курсу філологічного факультету. Львів, 1987.
22. Коваль А. П. Слово про слово. Київ, 1976.
23. Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові. К., 1975.
24. Критенко А. П. Паронімія в українській мові. *Мовознавство*. 1986. № 3.
25. Коструба П.П. Основні поняття фонології. *Українська мова і література в школі*. 1965. № 7.
26. Коструба П. П. Про систему приголосних фонем сучасної української літературної мови. *Питання українського мовознавства*. Кн. 5. Львів, 1962.
27. Коструба П. П. Фонетика української літературної мови. Ч.1. Львів, 1963.
28. Коструба П. П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову). *Методологічні питання мовознавства*. Київ, 1966.
29. Культура української мови: Довідник / За ред. В. М. Русанівського. Київ, 1990.
30. Кульчицька Т. Ю. Українська лексикографія XIII – XX ст.: Бібліограф. показник. Львів, 1999.
31. Курс сучасної української літературної мови. Т. І. За ред. Л. А. Булаховського. К., 1951.
32. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. Харків, 1977.
33. Лексикографічні видання діаспори. Львів, 1995.
34. Мамрак А. В. Проблеми словотвірної омонімії. *Мовознавство*. 1992. № 3.
35. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо. Харків, 1978.
36. Москаленко А. А. Нарис з історії української лексикографії. Київ, 1961.
37. Мукан Г. М. Багатозначність і омонімія // *УМЛШ*. 1970. № 8.
38. Непійвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. Київ, 1998.
39. Нечитайло О. І. Синоніми в лексикографії. Київ, 1987.
40. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. Київ, 1992.
41. Німчук В. В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія г. *Мовознавство*. 1990. № 6. С.3-19.
42. Орфографічний словник української мови. Київ, 1994.
43. Орфоепічний словник. Укладач Погрібний М. І. Київ, 1984.

44. Орфоепічний словник української мови: В 2-х томах. Київ, 2001.
45. Пазяк О. М., Кисіль Г. Г. Українська мова і культура мовлення. Київ, 1995.
46. Полюга Л. М. Словник антонімів / За ред. Л. Г. Паламарчука. Київ, 2001.
47. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. Київ, 2003.
48. Пономарів О. Д. Лексика грецького походження в українській мові: наукове видання. Київ, 2005.
49. Селіванова О. О. Концептуалізація просторової орієнтації в українських фраземах *Мовознавство*. 2004. № 1.
50. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психолінгвістичний та етнокультурний аспекти). Київ ; Черкаси, 2004.
51. Сімович В. Фонологія і правопис. *Праці у двох томах. Том 1: Мовознавство*. Упорядкування і передмова Людмили Ткач. Чернівці, 2005. С. 206-210.
52. Сімович В. Проблема гармонії складів у морфології слов'янських мов. Прага, 1937.
53. Сімонок В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній українській мовній картині світу. Харків, 2000.
54. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ, 1973.
55. Славутич Я. У яких словах писати г. *Мовознавство*. 1990. № 1.
56. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. Київ, 1984.
57. Словник синонімів української мови: у 2 т / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ, 2001.
58. Словник труднощів української мови. За ред. С. Я. Єрмоленко. К., 1989.
59. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Київ, 2005.
60. Ставицька Л. О. Незаконослухняна мова. *Коментар*. 2004. № 3.
61. Ставицька Л. О. Проблеми й аспекти вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект. *Українська мова*. 2001. № 1.
62. Сухопар В. Ф. Бібліографія українських словників (1990– 1997). *Вестник Международного славянского университета*. Харків, 2000.
63. Сучасна українська літературна мова: Довідник / Л. Ю. Шевченко, В. В. Різун, Ю. В. Лисенко; За ред. О. Д. Пономарева. 2-е вид. Київ, 1996.
64. Тараненко О. О. Деякі питання теорії синонімії словника. *Мовознавство*. 1983. № 3.
65. Тараненко О. О. Новий словник української мови: Концепція і принципи укладання словника. Кам'янець-Подільський, 1996.
66. Тараненко О. О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму. *Мовознавство*. 2006. № 1.
67. Ткаченко О. До концепції нового «Словника української мови». *Українська мова*. 2002. № 1.
68. Тоцька Н. І. Голосні фонери української літературної мови. Київ, 1973.
69. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. Київ, 1988.
70. Українець Л. Кореляція приголосних за дзвінкістю/глухістю в українській мові. *Українське мовознавство: Респ. міжвід. наук. зб.* Київ, 1984. Вип.12. С. 41-48.
71. Українська літературна вимова і наголос. Словник-довідник. Київ, 1973.
72. Український правопис (4-е видання, виправлене й доповнене). Київ, 1997 (і наст. стереотип. видання).
73. Український правопис і наукова термінологія: проблеми норми та сучасність. Львів, 1997.
74. Український правопис. Київ : Наукова думка, 2019. 391 с
75. Український правопис. 4-е вид. Виправлене і доповнене. К., 1993.
76. Фаріон І. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів, 2004.
77. Фразеологічний словник української мови: у 2 т. Київ, 1993.
78. Чак Є. Д. Складні випадки правопису та слововживання. Київ, 1998.
79. Шулик С. Фразеологічне багатство нашої мови. *Українська мова та література*. 2001. № 40.

6. Інформаційні ресурси

1. [www. linguist.univ.kiev.ua](http://www.linguist.univ.kiev.ua)
2. [www. mova.info](http://www.mova.info)
3. [www. vesna.org.ua](http://www.vesna.org.ua)
4. Електронна бібліотека Інституту журналістики ([www. journ.univ.kiev.ua](http://www.journ.univ.kiev.ua))